

Aldous Huxley a homeroszi angol.

Aldous Huxley egyik kisebb regényében, az «After the fireworks»-ben valaki, — illetve miért ne lehetne azt mondani, hogy maga az író — beszél a veji Apollo mosolyáról: ez a négy-öt lap Huxley egyéniségének kvintesszeneciája. A mosoly ártatlan, édes, tiszta — homeroszi; nem kulturált — vagyis kulturált, de egészen természetes módon, elsődlegesen, nem «modernüb»; idealista? — mindenesetre igen, de «illiteratus idealista»; olyan lény egyszóval, aki egyébbel is tud törődni, mint «saját kis személyes állati érzéseivel»; szellemi, egészen magasan szellemi, de a szellem nála nem hisztéria és nem örület, hanem az élet örömében feloldott tudás; növény-állat-gyermek-ember-isten-görög; a Földközi-tenger mosolya ez, azé a tengeré, amely bölcsője volt minden magas emberi életnek.

Ha a veji Apolló mosolyát az ember egy modern angol magas szellemségre képzelem: megkapja Aldous Huxley portréját. Huxley homeroszi angol. A veji Apollo tweedben, esetleg oxfordingben, flanellnadrágban és automobilban. Whitehead, Newman, Freud, Jung, Sombart Werner, Spengler, Dewey korában; de állandó mély, nagyon mély honvágygal a Földközi-tenger levegője után és még mélyebb sóvárgással a tiszta, igazi görög élet után.

A «greek's-eye view — a görög szemmel való látás, a görög perspektiva az egyedüli hely, ahonnan Huxley munkáit a maguk teljes jelentőségében meg lehet érteni.

* * *

Huxley világa az első pillanatra elragadóan mulatságos. Az ember akár-melyik könyvét veszi elő, kell, hogy már a harmadik lapon elmosolyodjék és ez a mosoly az utolsó betűig elkíséri. Az elégtételek milyen tömege! A faggyúszívú milliomos (Chawdron) — a vegetárius theozófiában szenvedő család (Claxtonék) — az élmény-irodalmárok intellektus-csőcseléke (Antic hay) — snobság és szélhámosság (Those barren leaves) — a minden álságok karneválja (Point counter point) — a szocialista tudományos világa bárgyú lapossága (Brave new world) — könnyű és felelőtlen gúny, szellem, ragyogó hasonlatok, villogó kifejezések, játék, átható értelem és mindent semmibevevő nihilizmus. Minden oldalon megközelíthetetlen: páratlanul művelt, a festészetet éppúgy ismeri, mint a muzsikát, az építészetet, történelmet és lélektant; mesterségbeli tudásban senki sem haladja meg: ilyen szabadon, könnyen és világosan ma Angliában senki sem ír; beutazta a világot; illuziói nincsenek; a siker nem is próbálta meg, hogy ellenálljon neki; mindenütt győzött — kell, hogy elragadó legyen.

Ez azonban még nem Huxley műveinek igazi, sajátos, minden más íróétól különböző charme-ja. Mert ez a valami egészen személyes, csaknem fizikai: mint egy gesztus, mint a hanghordozás, mint a fiziognómia. Ez a charme: a homeroszi angol mosolya, az a mosoly, aminek — nem leírására, hanem kifejezésére — Fanning-Apollo alakjában oly nagyszerű szavakat talált. Egy egész

élet üdesége és gyermekien gondtalan játékosága ez : felülemelkedik a modern élet minden kis és nagy gyarlóságán, minden kis és nagy — komolyságán, ostobaságán, nagyképűségén, ürességén és hazugságán. Arra, amit csinál, belőle kell venni a kifejezést : az «Antic hay» ben megcsinálja művészetének egyenletét s ez így hangzik : «Istennégyzet minusz embrenégyzet egyenlő művészet-plusz élet-szer művészet-minusz-élet». — Az ember megborzad ettől a nihilizmustól, de a borzongás hirtelen alábbhagy. Aki ennyire frivolnak mutatkozik, biztosan nagyon mélyre rejti áhítatát. Ez a vakmerő arcátlanság csak bensőségesen komoly vallásosságot takarhat.

* * *

Ha az ember nem áll meg a felszínen, nem áll meg ott, ahol minden olyan üde, olyan elragadóan mulatságos — bolondos, könnyelmű, felelőtlen, sőt illetlen és gonoszkodó, akkor kezdi észrevenni, hogy a tarka, világos farsangi felszínek bizonytalan homályosságokat fednek el. Mulat? — igen, de ez a megsebzett ember mulatsága. Irónikus? — igen, de kétségbeesésből az. Nihilista? — igen, de nem azért, mert önként választotta, hanem, mert nem maradt más választása. «A modern ember egyetlen elképzelhető tisztességes magatartása, ha mindent, ami körülveszi, lenéz, mert van-e még az életnek egyetlen kicsiny sarka, ahol tisztalelkű ember meghúzódhatik?»

Az igazi nagy angol regényírók látszólagos jókedve sohasem értelmetlen nevetés, nem önmagáért való, nem csak-gúny, fölényeskedő ironia. Mindig van e mögött a nevetés mögött valami egészen más : talán csak szomorúság, néha düh, elkeseredett lázadás, vagy keserűség. Swift nevetése kétségbeesett embergyűlöletet takar ; Sterne-é egy szeizmografikus léleknek fájdalmakra való túlérzékenységét, amely «csak nevetéssel tudja megváltani magát» ; Dickens nevetése egy örök kamasz-gyermeki érzésvilág takarója ; Joyce-é, ahogy Powys mondja, «a vér kozmikus táncának tragédiájáé». Amit Huxley nevetéssel takar, egy egész világ sóvárgása : egy vígasztalanul és visszavonhatatlanul tönkrement, zátonyrajutott, elszegényedett, romlott világ sóvárgása a tiszta, nemes, egyszerű, mély élet után.

Mi az a romlottság, ami a modern ember életét a legbelül rejtőző csirájában megmérgezi? — Huxley azt mondja, hogy : az irodalmiság. Az a valami, ami az álpietistákat neveli, de a szellemi kalandorokat és kalandornőket is, az anarchistákat éppen úgy, mint a konzervatívokat, a tudósokat éppen úgy, mint a sarlatánokat. Ez az egész modern élet egy végső tessék-lássék színészi szélhámosság, és pedig igen komoly gondolatok nevében való szélhámosság. Értelmetlen kaosz. Még hozzá ízléstelen és ízetlen is. («Moslék» Huxley kedves jelzője.) Borzongatóan kiábrándító ma élni — Angliában — Amerikában — Berlinben — Párizsban — Rómában, borzongatóan kiábrándító látni a sok irodalommal, pózzal, kosztümmel megmérgezett charlatánt, aki mind kultúrát játszik, vallást, költészetet, filozófiát, művészettörténettel foglalkozik, nadrágtartókat talál fel, vesekövekre vadászik, vagy — végül is — szemébe nevet mindennek az örültségnek, ennek az «örültek táncának». Csupa hamis szerep, mind, mind, mert élettelen, száraz és üres, üres, üres.

És a jövő? Huxley nem remél. A «Derék új világ» (Brave new world) — a falanszter, a szociológusok álma ; az értelem, tudomány, higiénia józanság diadala, igen, — de a homunkuluszok világa, az automatáké. A tiszta ész — de egyszersmind a legsötétebb ostobaságé ; a tisztaságé, — de ugyanekkor az ősi emberi megbecstelenítéséé, «Békacomb, amelyik azért mozog, mert galvani-zálják.» Ez már nem élet, csak reflex.

Huxley művei mégsem elkeserítőek. A nevetés-plusz-élet több, mint a kétségbeesés-minusz-élet. Hogy a modern életet nem veszi komolyan? — de ki veszi komolyan? Hogy elvágjuk a mai világból? — de ki nem vágyik el? Hogy nevetéssel könnyít magán? — de ki nem teszi ugyanezt, akiben van hozzá elég szellem? Egy dologban azonban igen lényegesen különbözök a modern írők legtöbbjétől: Huxley az emberiségtől már nem vár semmit. A fénykor már elmúlt, ez volt a Mediterrán kultúra ideje, a kretai-mykeni-etruszk-görög-római világ. Ez volt az emberiség által elérhető legmagasabb hely. Erről a helyről lezuhantunk s az egyedüli, ami számukra megmaradt, a Mediterrán kultúra csodálata.

Milyen mélyen szívódott művészetébe a görög- latin élet, azt mondatról-mondatra követni lehet. Műveinek háttere, egész elképzelése, filozófiája — mitológiai. Képekben, érzéki, vizionárius, hallucinációs képekben gondolkodik. Nem fogalmat lát, hanem eleven embereket. Nem elméletet épít, hanem lelket. Nem az elvont igazságot keresi, hanem az anyagi, megformált valóságot. Hasonlatainak ereje, szavainak biztos, találó iránya, egész stílusának érzékeltetni-tudása az antik világ hagyományába benne. Nyelve nem a XX. század sápadtan elvont féltudományos kifejezőmódja, amely eldurvult ahhoz, hogy az élet igazi melegségét el tudja mondani, kihült ahhoz, hogy az élet forró hullámain át tudja vezetni az egyik emberből a másikba. Huxley kifejezése a közvetlen szemlélet. Nem tudás: — látás. Nem gondolkodás: — átélés.

Ez az öröm maradt meg számára: a látszatlan, a szépségben való gyönyörködés. A görög öröm: «a felszíné — mélységből». És ez az öröm olyan bensős, átható, intenzív, hogy legyőzi a tiltakozást, undort, fájdalmat és kétségbeesést. Legyőzi, különösen, ha Itáliában járkal, Toscanában, a Campagnán, Etruriában — vagyis: «otthon».

* * *

Annak ellenére, hogy ilyen mély gyökereket eresztett a klaszikus kultúrába, Huxley mégis — angol. Angol: szellemének játékosága, sokszor naivitása, angol az érzelmessége, komolysága, s végül angol abban az értelemben, amit nem lehet más szóval kifejezni, csak, hogy angol. Megvan benne a britek feltétlen nyugalma, biztossága, az a valami, ami nem modor, hanem életstílus. Sportszerűség. Komoly játék, vagy, ami ugyanaz: játékos komolyság. Táncos, könnyű lépés. Az intelligencia gazdagsága, fénye és — gyakorlatiassága. Mindehhez odahaza van, de még Angliában is egy kicsit külföldi. Főlényes. A magatartás hüvössége és egy leplezetten nagy tűz parázsló ereje. Gyermekies vadság — ugyanakkor érett és higgadt férfias értelem. — Ez az angolság bevonja és átszővi görögségét. Megszóllaltatja. Megérinti. Felöltözteti Apollót, tweedbe, oxfordba, nyakkendőket tesz rá, szalmakalapot, erős pápaszemet, manikűrözi a kezét, shillinget és zsebkendőt rak a kabátjába, megtömi a fejét szocializmussal, pszichoanalizissal, újsághírekkel és hotelszámlákkal. Csak a mosoly nem változik. «. . az etruszk mosoly . . .», amely az élet szomorú, rejtelmes, szépséges értelmetlenségén mosolyog».

Hamvas Béla.

«Az udvari törpe» írója.

Geissler Horst Wolfram a német írónak ahhoz a nemzedékéhez tartozik, amely ifjúságában és az iskolában még a háború előtti Németország levegőjét szívta magába. Így nincs is

meg benne a legifjabbak nyugtalan-sága, sokszor bizonytalan ziláltsága. Kétségtelenül romantikus író, de nem a töprengő, világtól elfordult fajtaból. Conrad Ferdinand Meiernek, Jean Paulnak, Theodor Fontanenak tanítványára ismerhetünk benne.

Geissler 1893-ban született, ifjúságát Weimar klasszikus légkörében töltötte. 1912-ben, mint egyetemi hallgató került Münchenbe és azóta München állandó lakhelyévé lett. Talán a délnémet város könnyedebbvérű, vidámabb talaja fedeztette fel az ifjú Geisslerrel írói tehetségét. Itt érezte magát valójában otthon, hiszen ősei a Zillertalból vándoroltak ki egykor.

Geissler sohasem kötötte magát valamely írói irányhoz, nem volt tagja semmiféle irodalmi iskolának, amely programszerűen dolgozott. Egyetlen törekvést vall a magáénak: mindig a legjobbat írni legjobb tehetsége szerint s mindig még jobbra törekedni. A siker csakhamar mellé is szegődött és támogatta őt célja elérésében. Már első, 1916-ban megjelent regénye, *Der letzte Biedermeier* ismertté tette nevét és megengedte neki, hogy minden energiáját a első törekvéseinek szentelje. Már ez első könyvében előtűnik az író vonzódása és kitűnő érzéke a történeti légkör megteremtéséhez. Alapos történelmi tanulmányai és mély művészettörténeti átérző képessége rajzolatják meg vele azt a színes és intim hátteret, amely előtt azután a cselekmény, legtöbbször szintén történeti, részben azonban költött alakjaival lejátsszódik. A valóság és a költészet aranyszálakkal való összeszővése kapja meg az olvasót Geissler műveiben. Ezt találjuk meg *Az udvari törpe* kis remekben is, mely így Geissler munkásságának kiválóan jellegzetes darabja. A biedermeier és a rokokó az ő szeretett területe. A biedermeierben játszik legismertebb regénye *Der liebe Augustin*, mely számos kiadásban látott napvilágot s amely meleg szeretettel rajzolt történeti világával, mély humorával méltán egyik legolvasottabb német regény. A rokokó kort rajzolja legújabb nagyobb műve *Die Dame mit dem Samtvisier*, amely

a mult évben különösen Bajorországban keltett feltűnést a bajor és az osztrák történelmi viszonyok ecsetelésével.

Külön kell megemlékeznünk Geissler humoráról, amely minden művén, még a legkomolyabbakon is átvonul s mintegy az alaphangot képezi. E mélyzöngésű humornak semmi köze sincsen a komikumhoz, de ez teszi alakjait oly egyéniekké, ez kölcsönzi nekik azt az éltető és mozgató melegséget, amelyet nem egyhamar felejtünk el. Ebben a tekintetben sokszor hasonlították őt össze Carl Spitzweggel, az ismert festővel, akinek életét Geissler szintén feldolgozta egyik regényében. (*Der ewige Hochzeiter.*)

Geissler művelődéstörténeti értékű költői munkái mellett azon műveiről is említést kell tennünk, amelyek a jelenbe torkolnak s amelyekkel könnyedebb szórakozást kíván nyújtani. Itt mindenekelőtt a Rivierán játszódó, *Weiss man denn, wohin man fährt* c. regényét említjük, amely Amerikában éppoly nagy sikert ért el, mint Németországban.

(München.)

Jókay Zoltán.

Selma Lagerlöf önéletrajza.

Selma Lagerlöf, Észak híres mesemondója nemrég adta ki önéletrajzának harmadik kötetét. Selma Ottilia Lovisa Lagerlöf meleg szavakkal ajánlja a könyvet két unokatestvérének: Afzelius Elinnek és Alannak, kiknek vendégbarátságát többször élvezte Stockholmban eltöltött tanulmányévei alatt.

Az életrajz minden mondata harmóniát és életörömet sugároz. Nincsenek benne *ízgalmas* részletek. A stílus egyszerű és élethű. Kedves szívrehatóan meséli el, hogyan utazott Stockholmba orvostanhallgató bátyjával, Daniellel. (Lagerlöf Daniel később orvos lett Kungsälvben, egy kis régi városban, Göteborgtól északra)

Selma Stockholmban szorgalmasan tanulja az angol nyelvet és sokat tornázik. Az embereket meghatja az a tisztaszívű életöröm, mely a kis Selmából árad és megszeretik. A 15 éves Selma már művész, ki a legszürkébb hétköznapi eseményt is a szépség és ünnep díszével vesz körül. Minden dologhoz áhitattal nyúl és ebben áll a később világhírt szerzett író nő erkölcsi és költői nagysága is.

Lagerlöf ezt az élet szépségeivel szemben érzett áhitatát gyönyörűen fejezi ki önéletrajzának egyik legszebb és legköltőibb fejezetében, amelyben ihletett szavakkal írja le a katolikus templomban eltöltött óráit. (Stockholmban két katolikus templom van. Az egyik Szent Eugéniáról elnevezett templom, a másik Mária temploma.) Szívét a mise és az ének meghatja, sírvafakad és úgy érzi, az ég nyílt meg előtte a maga csodálatos titkaival. Lelkesülten, átszellemlen kiált fel a templomban, hogy ilyen szép éneket életében még nem hallott.

Ha az ember Lagerlöfnek ezt az önfeltáró írását forgatja, arra vár feleletet, vajjon milyen erők és tényezők hatottak reá írói művészetének kifejlődésében.

A mesemondó Lagerlöf gazdag fantáziájának egy gyújtópontja volt és ez Marbacka udvarháza: a szülői otthon. Kevés költő van az irodalomtörténetben, kinek életében az *otthon* olyan nagy szerepet játszik, mint Lagerlöfnél. Önéletrajzának az eddig megjelent három kötetében (e művekben életét gyermekkorától kezdve 15 éves koráig tárgyalja) Marbacka udvarházának történetét is adja.

És minthogy Lagerlöf költészetének melódiáját Marbacka udvarháza adta, valahányszor e nagy mesemondóra gondolok, két kép jelenik meg előttem. Először Östra Amtervik falu temetőjét látom. A temetőben a fehér-törzsű nyárfák egy helyen, mint gö-

tikus boltív borulnak össze. A lombos kapu mögött márvány síremlék fehérlik. A síremléket három különálló, téglalakú márványlap alkotja. A középső magasabb és azon egy görög urna áll. A kövekre lelkészek neveit vésték. Wennervik, Morelius stb. (Ők alapították az udvarházat még a XVI. században, Amtervik községnek, mely öt km-re fekszik Marbackától, volt a paplaka.) E nevek mellett, mint születési helyet mindenütt Marbacka udvarházat olvashatjuk. Egy név mellett — Lagerlöf hadnagy neve mellett, — mint születési hely Arvika áll. Ki volt ez a Lagerlöf hadnagy, ki Marbackán megbontotta a hagyományos lelkészi rendet? . . .

És ekkor feltűnik előttem Arvika, a kis wärmandi város a Glafsford partja mellett. A fjord sötét vize széles ívben hullámszik Arvika előtt. A part mellett helyenként komor fenyőerdők váltakoznak friss, halványzöld lombú nyárfákkal. A város dombon épült, ragyogó tiszta házai-
val, csúcsos templomával és virágos kertjeivel. Egész Arvika felett valami életvidám levegő lebeg. A jössehäridiek egész Svédország legvigabb emberei, a könnyed életörömök kedvelői. A művészi hangulatokat, a szépen megnyilatkozó életkedvet tartják a legnagyobb erénynek. Nyugat-Wärmlandban hisznek a szépségben. Egy-egy táncmozdulatba lelkük minden báját beleviszik és a szívük megrezdül, ha tökéletes dallamot hallanak. És esténként hegedűjök húrjain életszeretettől csengő wärmandi népdalok zengenek fel. (Arvikában van a világ egyetlen népies melódiákat megőrző és terjesztő zenei népfőiskolája: Ingesund.)

Ott a nők ajkán a dal dallamosabb és a szívekben költőibb a szerelem. Az ország legnagyobb művészei ott alkotnak nagy eszméktől áthatott műveket. (Fjaestad és Lindström, stb.) Ott dolgoznak a híres régi ötvös-

terek utódai és ott szövik a legszebb háziipari szőnyegeket, kézimunkákat.

A nép egészségesen, nagyvonalúan gondolkodik. És ha egy lelkes gondolat elragadja őket, akkor képesek érte mindent feláldozni. Ezért adta Nyugat-Wärmland Észak leghíresebb költőit. E költői vidék névelte Lagerlöf atyját is és Arvikának ezt a könnyed, játékos és melódiákkal telített életörömét hozta ő a marbackai lelkészlakba. Lagerlöf Selma tehát atyjától örökölte nyugtalan, kalandokra éhes képzeletét és nagy élethitét. Az író atyját így jellemzi: «Minden ember szerette őt, mindenkit meghódított, ellenállhatatlan volt. Olyan életöröm lakozott szívében, hogy a legszomorúbb ember is felvidult társaságában».

Lagerlöf Selma művészetének két ellentétes pólusa van: a száz csókot és sok szerelmet kereső duhaj Gösta Berling és a Krisztus-legendákba merülő, alázatosszívű lélek. Ez az ellentét azonban csak látszólagos, mert Lagerlöf műveiben ez szép harmóniába olvad. Az arvikai művészérzésektől feszülő bohémítás ott a marbackai áhítatos lelkési hagyományoktól megnesesült levegőben halk arisztokratikus gondolattá és vallásos érzéssé finomul. A viharzó, duhaj és tragikus emberi érzések ott messze, abban a Fryken-völgyi udvarházban, napsugarakat tükröző habokká simulnak.

Lagerlöf írásművészete abban áll, hogy minden bonyolult életproblémát leegyszerűsít és e leegyszerűsített jelenségben mutatja meg a csodálatos teljességet. Az ő művészete olyan, mint azok a csendes erdei tavak Wärmlandban, melyeknek tiszta, nyugodt vizében teljes szépségében tükröződik vissza az ég.

Az életcsodában való hitét jellemzően fejezi ki önéletrajzának első kötetében. A kis Selma lába egy napon megbénult. Betegen egy paradicsommadárról hall mesélni és Selma ezt

csodálatos szépségű és titokzatos madárnak képzelel el, mely majd az égből száll le és meggyógyítja őt. Midőn végre tényleg meglát egy kitömött paradicsommadarat, örömeiben csakugyan meggyógyul.

*

Emlékezem, amikor egy meleg nyári napon először voltam Marbackán, Lagerlöf sokat beszélt regényeiről és a värmlandi népről. Végül kissé ünnepélyes mozdulattal megállt az oszlopos verandán és a kertben álló napórára mutatott:

— E napórára egy bölcs mondást írtak: «*Ti a sötétben, árnyékban álltok, én meg a fényben*»... A napórának ez az emberekhez intézett szózata mindig lelkemben cseng és ez az én jelmondatom is. Mindig szelid, megbocsátással írok az emberek gyengeségeiről és bűneiről, mert tudom, hogy az ember — én magam is — száz és száz elbukáson át keresi a fényt és az életigazságokat. *Márchis György.*

Triennale di Milano.

A Sforzák ősi kastélya mögött, a Parcóban a háromévenként megismétlődő olasz és nemzetközi építészeti és iparművészeti kiállítás nem egészen szerencsés állandó kiállítási épülete Giovanni Muzio tervei szerint épült. A vörös téглаépület márványdíszekkel inkább külsőségeiben modern, mint szerkezetében. Szűk előcsarnokában egyáltalában nem érvényesül az épület legszerencsésebb része: a fölépcső, fehér kőből, rézkorlátjával. A földszint, két kis udvarában csak Leone Lodi szökőkútja hat, a másik két kut elvész a szűk térben. A modern közlekedési eszközök dekoratív és aerodinamikai fejlődésének kiállításán Németország nagy fölénnyel veri a többi nemzetek anyagát.

Talán legjelentékenyebb része a nagyméretű kiállításnak a nemzetközi építészeti rész, melyen a világnak csak-

nem valamennyi nemzete képviselte magát. Hollandia és Németország teljesen modern építészeti alkotásai jelentik a legmagasabb színvonalat: San Wils, Van der Vengt, Mier van der Rohe, Ritter, Fahrenkamp, Mendelsohn stb. épülettervei a mai építészeti stílus jelentős képviselői. Le Corbusier várostervei, a cseh Mezera, a belga Nyst, Peter Behrens, Holzmeister, Mallet Stevens, a japáni Banburo és Ueno, az orosz Melinkoff, a magyarok: Kotsis, Hajós, Birbauer stb., Norvégia, Amerika, Spanyolország és nem utolsósorban a közel száz kiállítóval képviselt Olaszország építészeti szerepelnek rengeteg érdekes tervvel.

A hatalmas épület alagsorában van elhelyezve egy modern színházterem, amelyben főként mozielőadások lesznek. A magasságszíntről a fölépcsőn át a palota dísztermébe juthat az ember. Ez a fehér-, vörös- és szürke-díszítésű terem a mai olasz piktúra főbb képviselőinek freskóival van díszítve. A főfalon de Chirico nagy festménye: «Az olasz művészet», jobbról-balról Sironi «A munka», Campigli «Az anyák», Funi «Az olasz atlétika» c. freskói. Az emelet folyosóján és első csarnokában Savinio, Prampolini, de Grada, Barbini, Depero és mások fal-festményei. Az egyes nemzetek mai iparművészeti kiállítása előtt a látogató ókori római bronzművek szépen rendezett és érdekes gyűjteményét nézheti végig. A nemzetek külön kiállításának főbejáratánál Bourdelle két monumentális szobra fogadja a belépőt. Franciaország finom lakásberendezéseivel, ötvös- és üvegyiparának legszebb modern darabjaival szerepel. Utána sorrendben Magyarország következik. Itt a modern színpadtervek keltenek feltűnést: Bárány Ila, Békefi Endre és Horváth

János egy-egy színpadmodellje Németh Antal dr. rendezői elgondolásai alapján, Fülöp Zoltán és ifj. Oláh Gusztáv makettjei. Ezenkívül kerámiákkal, szőnyegekkel és plakátokkal szerepel a magyar iparművészet. Finnország erősen népies jellegű iparművészeti tárlatán keresztül Ausztria jólrendezett és izléses kiállításához jut el a látogató. Ezután az új Németország következik tisztán grafikai és nyomdaipari anyaggal: plakátok, könyvek, reprodukciók. Nem egy műlap remekbe sikerült. Olaszország belső építészeti kiállítása, kerámiája és üvegyipara szinte áttekinthetetlen anyagot visz a néző elé. Jellemző rá a magas színvonalú latin ízlés, de modernsége inkább csak külsőség, mint meggyőződés.

Elhagyva a főépületet, a parkban külön pavillonokban az olasz sajtó kiállítása köti le a figyelmet. Az utolsó tíz esztendő hatalmas fejlődése teljes igazolása a győzelmes fascizmusnak. Ugyanitt van a nemzetközi fényképképzés kiállítás, melyen holtversenyben győz Magyarország Németország és Franciaország mellett. A többi önálló pavillon közül érdekes megemlíteni még «egy művész otthoná»-t, — Marinetti «repülőtérfallos»-át, úgynevezett «aeropiktúra»-faldíszzeivel, — az «alpesi menedékházat», mely tisztán fából épített érdekes szerkezet. Különleges modern villák, vikendházak, fényűző és egyszerű épületek, lakások, elszórtan, szerte a parkban... És végül, a hatalmas virágkiállítás csodálatos szín- s illatorgiája teszük teljessé az első «Triennale di Milano» változatos benyomását. Hárman jegyzik ezt a modern iparművészeti bábelt: Carlo A. Felice, mint szervező, Gio Ponti mint építész és Mario Sironi, a festő.

(Milano.)

H. J.

A NAPKELET minden közleményéért írója felel.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: TORMAY CECILE.

Helyettes szerkesztő: NÉMETH ANTAL.

Stephaneum nyomda r. t. — Felelős: IFJ. KOHL FERENC.